

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

11. november 2020*

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Direktiiv (EL) 2015/2366 – Makseteenused siseturul – Artikli 4 punkt 14 – Mõiste „makseinstrument“ – Isikustatud multifunktsionaalsed pangakaardid – Lähiväljaside (NFC) funktsioon – Artikli 52 punkti 6 alapunkt a ja artikli 54 lõige 1 – Kasutajale esitatav teave – Raamlepingu tingimuste muutmine – Vaikimisi nõusolek – Artikli 63 lõike 1 punktid a ja b – Makseteenustega seotud õigused ja kohustused – Väikemaksevahenditele kehtestatud erand – Kohaldamise tingimused – Blokeerimisvõimaluseta makseinstrumendid – Anonüümselt kasutatav makseinstrument – Kohtuotsuse kehtivuse ajaline piiramine

Kohtuasjas C-287/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) 25. jaanuari 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. aprillil 2019, menetluses

DenizBank AG

versus

Verein für Konsumenteninformation,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president J.-C. Bonichot, kohtunikud L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan ja N. Jääskinen (ettekandja),

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: ametnik M. Krausenböck,

arvestades kirjalikku menetlust ja 13. veebruari 2020. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- DenizBank AG, esindajad: *Rechtsanwälte* G. Ganzger ja A. Egger,
- Verein für Konsumenteninformation, esindaja: *Rechtsanwalt* S. Langer,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Vlácil ja S. Šindelková,
- Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, S. Jaulino ja G. Fonseca,
- Euroopa Komisjon, esindajad: G. Braun, T. Scharf ja H. Tserepa-Lacombe,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

olles 30. aprilli 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2015, L 337, lk 35; parandus ELT 2018, L 102, lk 97) artikli 4 punkti 14, artikli 52 punkti 6 alapunkti a koostoimes artikli 54 lõikega 1 ja artikli 63 lõike 1 punktidega a ja b.
- 2 Taotlus on esitatud Austria õiguse alusel asutatud äriühingu DenizBank AG ja Verein für Konsumenteninformation (tarbijakaitseühing, Austria, edaspidi „VKI“) vahelises kohtuvaidluses selliste lepingutingimuste kehtivuse üle, mis puudutavad niisuguste isikustatud multifunktsionaalsete pangakaartide kasutamist, mis on muu hulgas varustatud lähiväljaside (*Near Field Communication*) funktsiooniga (edaspidi „NFC funktsioon“), mida tavaliselt nimetatakse „viipemakse“ funktsiooniks.

Õiguslik raamistik

Direktiiv 93/13/EMÜ

- 3 Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artiklis 2 on ette nähtud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) ebaõiglased tingimused – artiklis 3 kindlaksmääratud lepingutingimused;
 - b) tarbija – füüsiline isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatavate lepingute raames toimib eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandus-, majandus- ega kutsetegevusega;
 - c) müüja või teenuste pakkuja – füüsiline [või juriidiline] isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatavate lepingute raames toimib eesmärkidel, mis on seotud tema kaubandus-, majandus- või kutsetegevusega, olenemata sellest, kas ettevõtte on era- või riigiomanduses.“ [täpsustatud sõnastus]
- 4 Selle direktiivi artikkel 3 sätestab:

„1. Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.

[...]

3. Lisa sisaldab soovituslikku ja mittetäielikku loetelu tingimustest, mida võib pidada ebaõiglasteks.“

- 5 Nimetatud direktiivi artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglasel tingimused lepingus, mille müüja või teenuste pakkuja on [...] tarbijaga sõlminud, ei ole [siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [et leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta].“
[täpsustatud sõnastus]

- 6 Selle direktiivi artikkel 8 näeb ette, et „[l]iikmesriigid võivad käesoleva direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada asutamislepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase“.
- 7 Direktiivi 93/13 lisa, mis sisaldab soovituslikku ja mittetäielikku loetelu selle direktiivi „tingimustest, millele on viidatud artikli 3 lõikes 3“, punkti 1 alapunktis j on nimetatud „tingimused, mille eesmärk või tagajärg on anda müüjale või teenuste pakkuja võimalus muuta lepingutingimusi ühepoolset, ilma mõjuva, lepingus kindlaksmääratud põhjusega“. Selle lisa punkt 2 määrab kindlaks punkti j reguleerimisala.

Direktiiv (EL) 2015/2366

- 8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiiv 2007/64/EÜ makseteenuste kohta siseturul ning direktiivide 97/7/EÜ, 2002/65/EÜ, 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ muutmise ning direktiivi 97/5/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2007, L 319, lk 1) tunnistati alates 13. jaanuarist 2018 direktiiviga (EL) 2015/2366 kehtetuks.

- 9 Direktiivi 2015/2366 põhjendustes 6, 53–55, 63, 81, 91 ja 96 on märgitud:

„(6) [...] Tuleks võrdsustada turul [...] olevate [...] ettevõtjate tegevustingimused, soodustada uute maksevahendite turu laienemist ning tagada kõrgetasemeline tarbijakaitse kogu liidu makseteenuste kasutajatele. See peaks tõhustama maksesüsteemi tervikuna ning suurendama makseteenuste valikut ja läbipaistvust, tugevdades samal ajal tarbijate usaldust ühtlustatud makseturu vastu.

[...]

(53) Kuna tarbijad ja ettevõtjad ei ole samas olukorras, ei vaja nad ka samal tasemel kaitset. Kuigi on oluline tagada tarbijate õigused sätetega, millest ei ole võimalik lepinguga kõrvale kalduda, on asjakohane võimaldada ettevõtjatel ja organisatsioonidel ka teisiti kokku leppida juhtudel, kui tegemist ei ole tarbijaga. [...]

(54) Käesolevas direktiivis tuleks täpsustada makseteenuse pakkuja kohustused teabe andmisel makseteenuse kasutajatele, kes peaksid saama ühesugusel määral selget teavet makseteenuste kohta, et teha teadlikke valikuid ja võrrelda erinevaid pakumisi ELis. [...]

(55) Tarbijaid tuleb kaitsta ebaausate ja eksitavate tavade eest kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu [11. mai 2005. aasta] direktiivi[ga] 2005/29/EÜ[, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ELT 2005, L 149, lk 22)], [8. juuni 2000. aasta direktiiviga] 2000/31/EÜ [infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (EÜT 2000, L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 13/25, lk 399)], [23. septembri 2002. aasta direktiiviga] 2002/65/EÜ[, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturstust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ (EÜT 2002, L 271, lk 16; ELT

eriväljaanne 06/04, lk 321)], [23. aprilli 2008. aasta direktiiviga] 2008/48/EÜ[, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT 2008, L 133, lk 66)], [25. oktoobri 2011. aasta direktiiviga] 2011/83/EL [tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT 2011, L 304, lk 64)] ja [23. juuli 2014. aasta direktiiviga] 2014/92/EL [maksekontoga seotud tasude võrreldavuse, maksekonto vahetamise ja põhimaksekontole juurdepääsu kohta (ELT 2014, L 257, lk 214)]. Endiselt kohaldatakse nimetatud direktiivide sätteid. Siiski tuleks eelkõige selgitada käesoleva direktiivi ja direktiivi 2002/65/EÜ vahelist lepingueelsete teavitamiskohustuste seost.

[...]

- (63) Tarbijakaitse kõrge taseme tagamiseks peaks liikmesriikidel olema tarbija huvides võimalik säilitada või kehtestada piiranguid või keelde raamlepingu tingimuste ühepoolse muutmise suhtes, näiteks juhul, kui sellisel muutmisel puudub põhjendatud alus.

[...]

- (81) Väikemaksevahendid peaksid odavate kaupade ja teenuste puhul olema odav ja kergesti kasutatav alternatiiv ning neid ei tohiks liigsete nõuetega üle koormata. [...] Hoolimata leebemast korrast peaks makseteenuse kasutajatel olema piisav kaitse, arvestades nende makseinstrumentidega seotud piiratud riske, eelkõige seoses ettemakstud makseinstrumentidega.

[...]

- (91) Makseteenuse pakkujad vastutavad turvameetmete eest. Need meetmed peavad olema proportsionaalsed asjaomaste turvariskidega. Makseteenuse pakkujad peaksid looma raamistiku riskide maandamiseks ja tõhusate intsidentide juhtimise menetluste järgimiseks. [...] Veelgi enam, et minimeerida makseteenuse kasutajate [...] kahjustamise [...] ohtu, on oluline kohustada makseteenuse pakkujaid teavitama pädevaid asutusi põhjendamatu viivitusega suurematest turvaintsidentidest. [...]

[...]

- (96) Turvameetmed peaksid olema kooskõlas makseteenusega seotud riski tasemega. Et võimaldada kasutajasõbralike ja ligipääsetavate maksevahendite arendamist selliste madala riskitasemega maksete jaoks nagu näiteks madala väärtusega maksed, nagu kontaktivabad maksed müügipunktis, mis on kas mobiiltelefonil põhinevad või mitte, tuleks turvanõuete erandeid kohaldamisalast täpsustada regulatiivsetes tehnilistes standardites. [...]“.

10 Selle direktiivi artikkel 4 „Mõisted“ on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

8. „maksja“ – füüsiline või juriidiline isik, kellel on maksekonto ja kes on lubanud teha maksekäsundi kõnealuselt maksekontolt või, kui maksekontot ei ole, füüsiline või juriidiline isik, kes teeb maksekäsundi;
9. „saaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes peaks olema maksetehinguga ülekantavate rahaliste vahendite saaja;

10. „makseteenuse kasutaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes kasutab makseteenust maksja, makse saaja või mõlemana;

[...]

14. „makseinstrument“ – makseteenuse kasutaja ja makseteenuse pakkuja vahel kokku lepitud isikustatud seade (seadmed) ja/või toimingute kogum, mida kasutatakse maksekäsundi algatamiseks;

[...]

20. „tarbija“ – füüsiline isik, kes tegutseb käesoleva direktiiviga hõlmatud makseteenuse lepingutes eesmärkidel, mis ei seonu tema majandus- või kutsetegevusega;

21. „raamleping“ – makseteenuse leping, millega reguleeritakse üksikute ja järjestikuste maksetehingute täitmist tulevikus ning mis võib sisaldada maksekonto avamise kohustust ja tingimusi;

[...]

29. „autentimine“ – toiming, mis võimaldab makseteenuse pakkujal kindlaks teha konkreetse makseteenuse kasutaja isiku või konkreetse makseinstrumendi kasutamise kehtivuse, sealhulgas kasutaja isikustatud turvavolituste kasutamine;

30. „tugev kliendi autentimine“ – autentimine, mille käigus kasutatakse kahte või enamat elementi, mis kuuluvad teadmise (miski, mida teab üksnes kasutaja), omamise (miski, mida omab üksnes kasutaja) või tunnuse (miski, mis on kasutajale omane) kategooriasse ja on sõltumatud, et neist ühe rikkumine ei ohustaks teiste usaldusväärsust, ning mille ülesehitus võimaldab kaitsta autentimisandmete konfidentsiaalsust;

31. „isikustatud turvavolitused“ – makseteenuse pakkuja poolt makseteenuse kasutajale autentimise eesmärgil antud isikustatud elemendid;

[...]“.

11 Direktiivi 2015/2366 III jaotise „Makseteenuste tingimuste läbipaistvus ja teabele esitatavad nõuded“ 1. peatükk „Üldsätted“ sisaldab artikleid 38–42.

12 Nimetatud direktiivi artikli 38 „Kohaldamisala“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat jaotist kohaldatakse ühekordsete maksetehingute, raamlepingute ja nendega hõlmatud maksetehingute suhtes. Pooled võivad kokku leppida, et jaotist ei kohaldata tervikuna või osaliselt, kui makseteenuse kasutaja ei ole tarbija.“

- 13 Nimetatud direktiivi artikkel 42 „Erandid teabele esitatavatest nõuetest väikemaksevahendite ja e-raha puhul“ sätestab:

„1. Kui makseinstrument hõlmab raamlepingu kohaselt ainult kuni 30 euro suurust üksikut maksetehingut või kui sellele on kehtestatud 150 euro suurune makselimiit või kui sellel hoitavad rahalised vahendid ei ületa ühelgi ajahetkel 150 eurot:

- a) esitab makseteenuse pakkuja maksjale erandina artiklitest 51, 52 ja 56 üksnes teabe makseteenuse põhitunnuste kohta, sealhulgas makseinstrumendi kasutamise viisi, vastutuse, kehtestatud tasude ja muu asjakohase teabe kohta, mille alusel on võimalik teha teadlik otsus; samuti antakse maksjale teada, kust võib lihtsalt saada artiklis 52 määratletud muud teavet ning tingimusi;
- b) võib kokku leppida, et erandina artiklist 54 ei nõuta makseteenuse pakkuja raamlepingu tingimuste kohta muudatuste väljapakkumist artikli 51 lõikes 1 sätestatud viisil;

[...]“.

- 14 Direktiivi 2015/2366 III jaotise 3. peatükk „Raamlepingud“ sisaldab artikleid 50–58.

- 15 Direktiivi artikli 51 „Lepingueelne üldteave“ lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid nõuavad, et makseteenuse pakkuja esitab makseteenuse kasutajale aegsasti enne seda, kui makseteenuse kasutaja seob ennast raamlepingu või pakkumisega, paberkandjal või mõnel muul püsival andmekandjal artiklis 52 kindlaks määratud teabe ja tingimused. Teave ja tingimused esitatakse lihtsasti mõistetavas sõnastuses ning selgel ja arusaadaval kujul selle liikmesriigi ametlikus keeles, kus makseteenust osutatakse, või mis tahes muus poolte vahel kokku lepitud keeles.“

- 16 Selle direktiivi artiklis 52 „Teave ja tingimused“ on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et makseteenuse kasutajale esitatakse järgmine teave ja järgmised tingimused:

[...]

6. raamlepingu muutmise ja lõpetamise kohta:

- a) kokkuleppe korral teave selle kohta, et makseteenuse kasutaja on nõus tingimuste muutmise vastavalt artiklile 54, välja arvatud juhul, kui makseteenuse kasutaja teatab makseteenuse pakkuja enne muudatuste jõustumiseks kavandatud kuupäeva, et ta ei ole muudatustega nõus;

[...]“.

- 17 Direktiivi artikli 54 „Muudatused raamlepingu tingimustes“ lõige 1 sätestab:

„Makseteenuse pakkuja esitab raamlepingu tingimuste või artiklis 52 sätestatud teabe ja tingimuste muudatused artikli 51 lõikes 1 ettenähtud korras hiljemalt kaks kuud enne muudatuste kavandatavat kohaldamise alguskuupäeva. Makseteenuse kasutaja võib muudatused enne nende jõustumiseks kavandatud kuupäeva kas heaks kiita või tagasi lükata.

Kui see on kohaldatav vastavalt artikli 52 punkti 6 alapunktile a, teavitab makseteenuse pakkuja makseteenuse kasutajat sellest, et makseteenuse kasutaja loetakse nende muudatustega nõustunuks, kui ta ei ole makseteenuse pakkuja teatanud enne muudatuste jõustumiseks kavandatud kuupäeva, et ta ei ole muudatustega nõus. Samuti teavitab makseteenuse pakkuja makseteenuse kasutajat sellest, et juhul, kui makseteenuse kasutaja need muudatused tagasi lükkab, on makseteenuste kasutajal õigus lõpetada raamleping tasuta igal ajal kuni kuupäevani, mil muudatust oleks hakatud kohaldama.“

18 Direktiivi 2015/2366 IV jaotise „Õigused ja kohustused seoses makseteenuste osutamise ja kasutamisega“ 1. peatükk „Ühissätted“ sisaldab artikleid 61–63.

19 Selle direktiivi artikli 63 „Väikemaksevahendite ja e-raha suhtes kehtestatud erandid“ lõikes 1 on sätestatud:

„Makseinstrumentide puhul, millega saab raamlepingu kohaselt teha üksnes kuni 30 euro suuruseid üksikuid maksetehinguid või millele on kehtestatud 150 euro suurune makselimiit või millel hoitav summa ei ületa mis tahes ajal 150 eurot, võivad makseteenuse pakkujad leppida oma makseteenuse kasutajatega kokku, et:

a) artikli 69 lõike 1 punkti b, artikli 70 lõike 1 punkte c ja d ning artikli 74 lõiget 3 ei kohaldata, kui makseinstrumenti ei ole võimalik blokeerida või selle edasist kasutamist takistada;

b) artikleid 72, 73 ning artikli 74 lõikeid 1 ja 3 ei kohaldata, kui makseinstrumenti kasutatakse anonüümselt või kui makseteenuse pakkujal ei ole võimalik muudel makseinstrumendist tulenevatel põhjustel tõendada, et maksetehing oli autoriseeritud;

[...]“.

20 Lisaks sisaldab direktiivi 2015/2366 IV jaotis 2. peatükki „Maksetehingute autoriseerimine“, mis koosneb artiklitest 64–77.

21 Selle direktiivi artikli 69 „Makseteenuse kasutaja kohustused seoses makseinstrumentide ja isikustatud turvavolitustega“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Makseteenuse kasutaja, kellele on antud õigus makseinstrumenti kasutada:

[...]

b) teavitab makseteenuse pakkujat või pakkuja määratud üksust liigse viivitusega, kui ta on saanud teadlikuks makseinstrumendi kadumisest, varastamisest, väärkasutamisest või autoriseerimata kasutamisest.“

22 Nimetatud direktiivi artikli 70 „Makseteenuse pakkuja kohustused seoses makseinstrumentidega“ lõikes 1 on sätestatud:

„Makseinstrumendi väljastav makseteenuse pakkuja:

[...]

c) tagab, et igal ajal on kättesaadavad asjakohased vahendid, et makseteenuse kasutaja saaks jätta teate artikli 69 lõike 1 punkti b kohaselt või taotleda makseinstrumendi blokeeringu lõpetamist artikli 68 lõike 4 kohaselt; makseteenuse kasutaja taotlusel annab makseteenuse pakkuja tema käsutusse vajalikud vahendid, et makseteenuse kasutaja saaks tõendada nimetatud teate jätmist 18 kuu jooksul pärast sellist teavitamist;

d) annab makseteenuse kasutajale võimaluse jätta artikli 69 lõike 1 punkti b kohane teade tasuta ja küsida, kui üldse, vaid asendamise kulusid, mis on makseinstrumendiga otseselt seotud;

[...]“.

23 Sama direktiivi artikkel 72 „Maksetehingute autentimise ja täitmise tõendamine“ sätestab:

„1. Liikmesriigid nõuavad, et kui makseteenuse kasutaja väidab, et täidetud maksetehing ei olnud autoriseeritud või et maksetehingut ei täidetud korrektselt, peab tema makseteenuse pakkuja esitama tõendid selle kohta, et maksetehing oli autenditud, korrektselt dokumenteeritud, kajastatud kontodes ning seda ei mõjutanud tehniline rike ega mõni muu puudujääk makseteenuse pakkuja osutatavas teenuses.

Kui maksetehing on algatatud makse algatamise teenuse pakkuja kaudu, peab makse algatamise teenuse pakkuja esitama tõendid selle kohta, et tema pädevuse piires oli maksetehing autenditud ja korrektselt dokumenteeritud ning et maksetehingut ei mõjutanud tehniline rike ega mõni muu sellise makseteenusega seotud puudujääk, mille pakkumise eest ta vastutab.

2. Kui makseteenuse kasutaja väidab, et ta ei ole täidetud maksetehingut autoriseerinud, ei piisa iseenesest üksnes asjaolust, et makseteenuse pakkuja, sealhulgas asjakohasel juhul makse algatamise teenuse pakkuja on dokumenteerinud makseinstrumendi kasutamise, et tõendada, et maksja autoriseeris maksetehingu või et maksja pani toime pettuse või ei täitnud kavatsetult või hooletusest üht või mitut artiklist 69 tulenevat kohustust. Makseteenuse pakkuja, sealhulgas asjakohasel juhul makse algatamise teenuse pakkuja peab tõendama, et pettuse on toime pannud makseteenuse kasutaja või et hooletus on makseteenuse kasutaja poolne.“

24 Direktiivi 2015/2366 artikkel 73 „Makseteenuse pakkuja vastutus autoriseerimata maksetehingu korral“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Ilma et see piiraks artikli 71 kohaldamist, tagavad liikmesriigid, et maksja makseteenuse pakkuja maksab autoriseerimata maksetehingu puhul maksjale autoriseerimata maksetehingu summa viivitamata ja igal juhul hiljemalt järgmise tööpäeva lõpuks alates tehingu märkamisest või sellekohase teate saamisest tagasi, välja arvatud juhul, kui maksja makseteenuse pakkujal on mõistlik põhjus kahtlustada pettust ja kui ta teavitab nendest põhjustest kirjalikult asjakohast riigiasutust. Kui see on asjakohane, taastab maksja makseteenuse pakkuja debiteeritud maksekontol olukorra, mis oleks olnud, kui autoriseerimata maksetehing ei oleks toimunud. Lisaks tagatakse sellega, et maksja maksekonto krediteerimise väärtuspäev ei ole hilisem kui summa debiteerimise kuupäev.

2. Kui maksetehing on algatatud makse algatamise teenuse pakkuja kaudu, maksab kontot haldav makseteenuse pakkuja autoriseerimata maksetehingu summa viivitamata ja igal juhul hiljemalt järgmise tööpäeva lõpuks tagasi ning vajaduse korral taastab debiteeritud maksekontol olukorra, mis oleks olnud, kui autoriseerimata maksetehingut ei oleks toimunud.

Kui autoriseerimata maksetehingu eest on vastutav makse algatamise teenuse pakkuja, hüvitab ta kontot haldavale makseteenuse pakkujale tema taotlusel viivitamata tekkinud kahju või maksjale tagasimaksmisest tulenenud summad, sealhulgas autoriseerimata maksetehingu summa. Vastavalt artikli 72 lõikele 1 peab makse algatamise teenuse pakkuja esitama tõendid selle kohta, et tema pädevuse piires oli maksetehing autenditud ja korrektselt dokumenteeritud ning et maksetehingut ei mõjutanud tehniline rike ega mõni muu sellise makseteenusega seotud puudujääk, mille pakkumise eest ta vastutab.

3. Kooskõlas maksja ja makseteenuse pakkuja vahel või asjakohasel juhul maksja ja makse algatamise teenuse pakkuja vahel sõlmitud lepingule kohaldatava õigusega võib määrata kindlaks täiendava rahalise hüvitise.“

25 Direktiivi artikli 74 „Maksja vastutus autoriseerimata maksetehingu korral“ lõigetes 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Erandina artiklist 73 võib maksja olla kohustatud kandma kuni 50 euro ulatuses autoriseerimata maksetehinguga seotud kahju, mis on tekkinud kaotatud või varastatud makseinstrumendi kasutamisest või makseinstrumendi väärkasutamisest.

Esimest lõiku ei kohaldata, kui:

- a) maksja ei olnud makseinstrumendi kaotusest, vargusest või väärkasutamisest enne makse tegemist teadlik, välja arvatud juhul, kui maksja ise pani toime pettuse; või
- b) kahju põhjuseks oli makseteenuse pakkuja sellise töötaja, agendi, filiaali või üksuse tegu või tegevusetus, kellele makseteenuse pakkuja tegevus oli edasi antud.

Maksja kannab kogu autoriseerimata maksetehingutega seotud kahju, kui see on tekkinud, sest maksja on toime pannud pettuse või ei täitnud üht või mitut artiklist 69 tulenevat kohustust kavatsetult või hooletusest. Sellistel juhtudel esimeses lõigus osutatud maksimumsummat ei kohaldata.

Kui maksja ei ole toime pannud pettust ega ole kavatsetult jätnud artikli 69 kohaseid kohustusi täitmata, võivad liikmesriigid käesoleva artikli lõike esimeses lõigus sätestatud vastutust vähendada, võttes eelkõige arvesse isikustatud turvavolituste laadi ning konkreetseid makseinstrumendi kaotamise, varastamise või väärkasutamise asjaolusid.

[...]

3. Maksja ei kanna mingeid finantstagajärgi, mis tulenevad kaotatud, varastatud või väärkasutatud makseinstrumendi kasutamisest pärast seda, kui ta on kooskõlas artikli 69 lõike 1 punktiga b teavitanud oma makseteenuse pakkujat, välja arvatud juhul, kui maksja on toime pannud pettuse.

Kui makseteenuse pakkuja ei taga igal ajal asjakohaste vahendite olemasolu kaotatud, varastatud või väärkasutatud makseinstrumendist teatamiseks, nagu on nõutud artikli 70 lõike 1 punkti c alusel, ei ole maksja vastutav selle makseinstrumendi kasutamisest tulenevate finantstagajärgede eest, välja arvatud juhul, kui maksja on toime pannud pettuse.“

26 Direktiivi 2015/2366 VI jaotise „Lõppsätted“ artiklis 107 „Täielik ühtlustamine“ on sätestatud:

„1. Ilma et see piiraks artikli 2, artikli 8 lõike 3, artikli 32, artikli 38 lõike 2, artikli 42 lõike 2, artikli 55 lõike 6, artikli 57 lõike 3, artikli 58 lõike 3, artikli 61 lõigete 2 ja 3, artikli 62 lõike 5, artikli 63 lõigete 2 ja 3, artikli 74 lõike 1 neljanda lõigu ja artikli 86 kohaldamist seoses käesolevas direktiivis sisalduvate ühtlustatud sätetega, ei või liikmesriigid säilitada ega kehtestada muid õigusnorme kui käesolevas direktiivis sätestatud õigusnormid.

[...]

3. Liikmesriigid tagavad, et makseteenuse pakkujad ei tee makseteenuse kasutajate kahjuks erandeid käesolevat direktiivi üle võtvatest siseriiklikest õigusnormidest, välja arvatud juhtudel, kui nii on käesolevas direktiivis selgesõnaliselt ette nähtud.

Makseteenuse pakkujad võivad siiski otsustada anda makseteenuse kasutajatele soodsamaid tingimusi.“

Delegeeritud määrus (EL) 2018/389

27 Komisjoni 27. novembri 2017. aasta delegeeritud määruse (EL) 2018/389, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/2366 regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad kliendi tugevat autentimist ning ühiseid ja turvalisi teabevahetuse avatud standardeid (ELT 2018, L 69, lk 23), põhjendustes 9 ja 11 on märgitud:

„(9) Kooskõlas direktiiviga (EL) 2015/2366 on erandid kliendi tugevast autentimisest määratletud vastavalt maksetehingu riski tasemele, summale, korduvusele ja selle täitmiseks kasutatud maksekanalile.

[...]

(11) Müügipunktis tehtavate väikese väärtusega viipemaksete suhtes tuleks näha ette erandid, mille juures võetakse arvesse ka üksteisele järgnevate tehingute maksimaalset arvu või üksteisele järgnevate tehingute teatavat kindlat maksimumväärtust kliendi tugevat autentimist kohaldamata, kuna need võimaldavad kasutajasõbralike ja väikese riskiga makseteenuste väljatöötamist. [...]“.

28 Määruse 2018/389 artiklis 1 „Reguleerimisese“ on sätestatud:

„Käesoleva määrusega kehtestatakse nõuded, mida makseteenuse pakkujad peavad täitma, kui nad rakendavad turvameetmeid, mis võimaldavad neil teha järgmist:

- a) kasutada kooskõlas direktiivi (EL) 2015/2366 artikliga 97 kliendi tugeva autentimise menetlust;
- b) teha erand kliendi tugeva autentimise turvanõuete kohaldamisest, kui täidetud on kindlad ja piiratud tingimused, mis põhinevad riski tasemel, maksetehingu summal ja korduvusel ning selle täitmiseks kasutatud maksekanalil;

[...]“.

29 Delegeeritud määruse artikli 2 „Autentimise üldnõuded“ lõike 1 esimeses lõigus on ette nähtud:

„Artikli 1 punktides a ja b osutatud turvameetmete rakendamise eesmärgil peavad makseteenuse pakkujatel olema tehinguseiremehhanismid, mis võimaldavad neil avastada autoriseerimata või pettuse teel tehtud maksetehinguid.“

30 Delegeeritud määruse artikkel 11 „Viipemaksed müügipunktis“ on sõnastatud järgmiselt:

„Tingimusel, et täidetud on artiklis 2 sätestatud nõuded, antakse makseteenuse pakkujatele luba mitte kohaldada kliendi tugevat autentimist juhul, kui maksja algatab elektroonilise viipemaksetehingu, eeldusel, et täidetud on järgmised tingimused:

- a) et tehingu summa ei ole suurem kui 50 eurot, ja
- b) maksja poolt viipemakseid võimaldava makseinstrumendiga algatatud elektrooniliste viipemaksetehingute kogusumma pärast kuupäeva, kui viimati kohaldati kliendi tugevat autentimist, ei ületa 150 eurot või
- c) viipemakseid võimaldava makseinstrumendiga algatatud elektrooniliste viipemaksetehingute arv pärast viimast korda, kui kohaldati kliendi tugevat autentimist, ei ole suurem kui viis.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 31 VKI on Austrias asutatud ühendus, millel on Austria õiguse kohaselt õigus pöörduda tarbijate huvide kaitseks kohtusse.
- 32 DenizBank on Austria territooriumil tegutsev pank. Oma tegevuses klientidega rakendab ta üldtingimusi, mis puudutavad eelkõige NFC funktsiooniga varustatud maksekaartide kasutamist. Kõnealune funktsioon, mis aktiveeritakse automaatselt kaardi esmakordsel kasutamisel kliendi poolt, võimaldab vastava seadmega varustatud kassades väikese väärtusega ostude eest, s.o kuni 25 eurot ühiku kohta, tasuda kaarti makseterminali sisestamata ja ilma et oleks vaja kasutada isiklikku identifitseerimisnumbrit (edaspidi „PIN-kood“). Suuremate summade puhul tuleb aga tehing autentida PIN-koodiga.
- 33 Käesolevas kohtuasjas tähtsust omavate üldtingimuste sisu võib kokku võtta järgmiselt:
- klausel 14 näeb muu hulgas ette, et klienti teavitatakse deebetkaartidega seotud üldtingimuste kavandatavast muutmisest hiljemalt kaks kuud enne nende jõustumise kuupäeva ning et klient loetakse nende muudatustega nõustunuks, kui ta ei ole selge sõnaga teatanud oma keeldumisest enne seda kuupäeva, kusjuures kliendil, kes on tarbija, on võimalus leping tasuta üles öelda, nimetatud võimalusest tuleb DenizBankil oma muudatusettepanekus klienti teavitada;
 - klausel 15 sätestab, et DenizBank ei ole kohustatud tõendama seda, et väikese väärtusega maksed, mis tehakse PIN-koodi sisestamata, st NFC funktsiooni abil, on autoriseeritud, ega seda, et neid tehinguid ei mõjutanud tehniline katkestus või muu tõrge;
 - klausel 16 vabastab DenizBanki vastutusest ja mis tahes tagasimaksmise kohustusest, kui kaardi omanik ei ole selliseid maksetehinguid autoriseerinud;
 - klausel 17 sätestab, et riski, et seda liiki maksete puhul kaarti kuritarvitatakse, kannab pangakonto omanik;
 - klauslis 18 on märgitud, et pangakaardi kadumise korral, näiteks kaotsimineku või varguse tõttu, on tehniliselt võimatu kaarti väikese väärtusega maksete osas blokeerida ning et isegi pärast blokeerimist võib selliseid makseid veel teha kuni 75 eurot ulatuses, ilma et DenizBankil oleks kohustus see summa tagasi maksta;
 - klausel 19 näeb ette, et kaarditeenuseid käsitlevad sätted on põhimõtteliselt kohaldatavad ka väikese väärtusega maksete suhtes.
- 34 VKI esitas 9. augusti 2016. aasta avaldusega Handelsgericht Wienile (Viini kaubanduskohus, Austria) tegevusest hoidumise hagi, milles palus kohtul keelata DenizBankil kuue eespool nimetatud klausli kasutamine nende tühisuse tõttu. DenizBank väitis vastu, et klausel 14 on õiguspärane ja et NFC funktsiooniga varustatud kaartide erinevaid maksefunktsioone tuleb hinnata eraldi.
- 35 Esimese astme kohus rahuldaski nimetatud hagi 28. aprilli 2017. aasta otsusega. Ta leidis, et klausel 14 on tõsiselt kahjustav ja et NFC funktsioon ei kuulu väikese väärtusega makseinstrumentide puhul ette nähtud erandite alla, kuna kaarti saab kasutada ka muud liiki maksete jaoks ja kuna NFC funktsiooni ei saa iseenesest pidada makseinstrumendiks.
- 36 Oberlandesgericht Wien (liidumaa kõrgeim kohus Viinis, Austria), kellele esitati apellatsioonkaebus, tühistas 20. novembri 2017. aasta otsusega esimese astme kohtu otsuse. Nimetatud kohus leidis eelkõige, et NFC funktsiooni kasutamine ei kujuta endast makseinstrumendi kasutamist, vaid on

samastatav posti või telefoni teel tehtavate krediitkaarditehingutega. Ta märkis selle kohta, et NFC funktsioon aktiveeritakse automaatselt, erinevalt „e-rahakotist“, ja et selle funktsiooniga varustatud kaart ei ole anonüümne, vaid ühel ajal nii isikustatud kui ka turvatud PIN-koodi abil.

- 37 VKI ja DenizBank esitasid eelotsusetaotluse esitanud kohtule ehk Oberster Gerichtshofile (Austria kõrgeim üldkohus) apellatsioonikohtu otsuse peale kassatsioonkaebuse.
- 38 Esiteks märgib see kohus, et ta on korduvalt otsustanud, et kui makseteenuse pakkuja teeb raamlepingu tingimustes põhjalikuma muudatuse, ei saa klient sellega vaikimisi nõustuda, nagu tuleneb põhikohtuasjas käsitletavate üldtingimuste klauslist 14. Ta leiab, et selline muudatus oleks vastuolus direktiivi 2015/2366 artikli 52 punkti 6 alapunktiga a ja artikli 54 lõikega 1, mis on identses sõnastuses Austria õiguskorda üle võetud 2018. aasta makseteenuste seadusega (Zahlungsdienstegesetz 2018, *BGBI. I*, 17/2018), ning selle direktiivi põhjenduses 63 nimetatud tarbijakaitse eesmärgiga. Ta lisab, et tema hinnangul tuleks seda klauslit täiendavalt kontrollida direktiivi 93/13 alusel. See kohus märgib, et tema eespool viidatud praktika on leidnud kriitilist vastukaja Austria õiguskirjanduse ühes osas, milles märgitakse muu hulgas, et ettevõtjate huve tuleb kaaluda tarbijate omadega, kes võivad sedalaadi muudatusest kasu saada.
- 39 Teiseks, viidates Euroopa Kohtu praktikale, eelkõige 9. aprilli 2014. aasta kohtuotsuse T-Mobile Austria (C-616/11, EU:C:2014:242) punktidele 33 ja 35, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et maksekorralduse algatamine konkreetse pangakontoga seotud pangakaardi NFC funktsiooni kasutamise abil võib kujutada endast isikustamata „toimingute kogumit“ ja seega „makseinstrumenti“ selle direktiivi artikli 4 punkti 14 tähenduses.
- 40 Juhul kui see on nii, siis kolmandaks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas sellise isikustatud kaardi NFC funktsiooni abil tehtud makset võib pidada makseinstrumendi „anonüümseks“ kasutamiseks direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti b tähenduses, või saab seda nii kvalifitseerida üksnes juhul, kui makse tehakse samal ajal kaardi abil, mis ei ole seotud isikustatud kontoga, ja ilma ühegi muu autentimiselemendita, nagu need on määratletud nimetatud direktiivi artikli 4 punktides 29 ja 30.
- 41 Neljandaks palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisulist vastust küsimusele, kas makseteenuse pakkuja, kes soovib tugineda direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punktis a ette nähtud erandile, on kohustatud tõendama, et viimaseid kättesaadavaid teaduslikke andmeid arvestades ei saa makseinstrumenti blokeerida või et selle edasist kasutamist ei saa takistada. See kohus leiab, et vastus on jaatav, pidades silmas tarbijakaitset ja võttes arvesse, et vastavalt direktiivi 2015/2366 põhjendusele 91 vastutab turvameetmete eest nimetatud teenuse pakkuja. Ta täpsustab, et käesolevas asjas ei ole DenizBank vaieldnud vastu VKI väitele, et selline blokeerimine on tehniliselt teostatav.
- 42 Neil asjaoludel otsustas Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas direktiivi [2015/2366] artikli 52 punkti 6 alapunkti a koostoimes artikli 54 lõikega 1, mille kohaselt on makseteenuse kasutaja nõus lepingutingimuste teatavaks tehtud muutmisega, välja arvatud juhul, kui makseteenuse kasutaja teatab makseteenuse pakkujale enne muudatuste jõustumiseks kavandatud kuupäeva, et ta ei ole muudatustega nõus, tuleb tõlgendada nii, et vaikimisi nõusoleku kokkuleppe saab ka tarbijaga sõlmida täiesti piiramatult kõigi mõeldavate lepingutingimuste kohta?
2. a) Kas direktiivi [2015/2366] artikli 4 punkti 14 tuleb tõlgendada nii, et isikustatud multifunktsionaalse pangakaardi lähiväljaside (NFC) funktsiooni puhul, mille abil saab teha väikese väärtusega makseid sellega seotud kliendikontolt, on tegemist makseinstrumendiga?
- b) Kui teise küsimuse punktile a tuleb vastata jaatavalt, siis

kas direktiivi [2015/2366] artikli 63 lõike 1 punktis b kehtestatud erandit väikese väärtusega maksete ja e-raha kohta tuleb tõlgendada nii, et isikustatud multifunktsionaalse pangakaardi NFC funktsiooni abil väikese väärtusega viipemakse tegemist tuleb pidada makseinstrumendi anonüümselt kasutamiseks nimetatud erandi tähenduses?

3. Kas direktiivi [2015/2366] artikli 63 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et makseteenuse pakkuja võib sellele erandile tugineda ainult juhul, kui on võimalik tõendada, et tehnika praeguste võimaluste juures ei saa makseinstrumenti blokeerida ega selle kasutamist takistada?“

43 Euroopa Kohus küsis 26. novembril 2019 kodukorra artikli 101 alusel eelotsusetaotluse esitanud kohtult selgitusi, paludes täpsustada põhjuseid, miks tuleb asuda seisukohale, et direktiiv 2015/2366, nagu ka selle üle võtnud Austria õigusaktid on põhikohtuasjas *ratione temporis* kohaldatavad, kuigi VKI esitas menetluse algatanud hagi 9. augustil 2016, mil kehtis veel direktiiv 2007/64, kuna see tunnistati kehtetuks 13. jaanuaril 2018.

44 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustas oma vastuses, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 24. jaanuaril 2020, et kui talle on esitatud hagi, mis puudutab korraldust jätta põhikohtuasja vaidluse esemeks olevad lepingutingimused tulevikus kasutamata, ei pea ta hindama nende tingimuste õiguspärasust mitte ainult hagi esitamise ajal kehtinud sätete, vaid ka pärast direktiivi 2007/64 kehtetuks tunnistamist kohaldatavate sätete alusel.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

45 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2015/2366 artikli 52 punkti 6 alapunkti a koostoimes artikli 54 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et makseteenuse pakkuja, kes on sõlminud nende teenuste kasutajaga raamlepingu, võib viimasega kokku leppida, et viimane on vaikimisi nõustunud raamlepingu muudatusega nendes sätetes ette nähtud tingimustel, kaasa arvatud juhul, kui kasutaja on tarbija, ja olenemata sellest, millised on sellest eeldusest sõltuvad lepingutingimused.

46 Direktiivi 2015/2366 artikli 52 punkti 6 alapunkti a kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et makseteenuse kasutajat teavitatakse asjaolust, et kui raamlepingu pooled on selles kokku leppinud, siis loetakse, et ta on nõustunud teenuste pakkuja poolt vastavalt direktiivi artikli 54 lõikele 1 pakutud lepingutingimuste muutmisega, välja arvatud juhul, kui ta on teatanud teenuse pakkujale oma keeldumisest enne asjaomase muudatuse jõustumise kuupäeva.

47 Oluline on märkida, et makseteenuse kasutaja vaikiva nõusoleku eeldamine, mille kohaldamine on kokku lepitud nende teenuste pakkujaga, puudutab nähtuvalt nendest sätetest üksnes raamlepingu tingimuste „muudatusi“, st muudatusi, mis ei mõjuta raamlepingu tingimusi sellises ulatuses, et teenuse pakkuja ettepanek seisneb tegelikult uue lepingu sõlmimises. Vaikivat nõusolekut puudutavat vaidlust lahendaval liikmesriigi kohtul tuleb kontrollida, kas viimati nimetatud korda on nõuetekohaselt rakendatud.

48 Seevastu ei sisalda direktiivi 2015/2366 artikli 52 punkti 6 alapunkti a sõnastus koostoimes artikli 54 lõikega 1 ühtki täpsustust makseteenuste kasutaja staatuse kohta sellisena, nagu see on välja toodud esimeses küsimuses. Ent kui „tarbija“ staatus selle direktiivi artikli 4 punkti 20 tähenduses on määrav element, siis on seda nimetatud direktiivi sätetes, eelkõige direktiivi artiklis 38, sõnaselgelt täpsustatud.

49 Sellest tuleneb, et direktiivi 2015/2366 artikli 52 punkti 6 alapunkti a kohaldatakse nii makseteenuse kasutajate suhtes, kes on tarbijad, kui ka kasutajate suhtes, kes seda ei ole.

- 50 Lisaks nähtub nimetatud artikli 52 punkti 6 alapunkti a sõnastusest koostoimes artikli 54 lõike 1 teise lõiguga, et esimesena nimetatud sätte ainus eesmärk on kehtestada nõuded eelnevale teabele, mitte määrata kindlaks raamlepingu nende muudatuste sisu, millega võib vaikimisi nõustuda, kuna need sätted üksnes tunnustavad selliste muudatuste tegemise võimalust ja nende täieliku läbipaistvuse nõudmist, ilma et need määratleks muudatuste sisu.
- 51 Seda analüüsi toetab direktiivi 2015/2366 artikli 52 punkti 6 alapunkti a kontekstipõhine tõlgendamine koostoimes direktiivi artikli 54 lõikega 1.
- 52 Nimelt on artikkel 52 „Teave ja tingimused“ ja artikkel 54 „Muudatused raamlepingu tingimustes“ toodud direktiivi 2015/2366 3. peatükis, mis käsitleb raamlepinguga hõlmatud maksetehinguid, mis kuulub selle III jaotisesse „Makseteenuste tingimuste läbipaistvus ja teabele esitatavad nõuded“. Sellest võib järeldada, et artiklite 52 ja 54 eesmärk on reguleerida üksnes tingimusi ja teavet, mida makseteenuse pakkuja peab oma teenuste kasutajale edastama, mitte aga määratleda nende vastastikuste kohustuste sisu, mida neil isikutel on lubatud lepinguliselt võtta ja mida reguleerivad selle direktiivi IV jaotise „Õigused ja kohustused seoses makseteenuste osutamise ja kasutamisega“ sätted.
- 53 Lisaks on direktiivi 2015/2366 III jaotise artiklis 42 „Erandid teabele esitatavatest nõuetest väikemaksevahendite ja e-raha puhul“ selgelt märgitud, et artiklid 52 ja 54 käsitlevad teavet makseteenuste kohta, mida nende teenuste pakkuja peab esitama, kui ei ole sõnaselgelt lubatud erandit.
- 54 Lisaks on selle direktiivi artiklis 51 täpsustatud, et makseteenuste pakkuja poolt artiklis 52 ette nähtud teabe ja tingimuste esitamine peab toimuma püsival andmekandjal ning selges ja mõistetavas vormis aegsasti enne seda, kui makseteenuse kasutaja seob ennast raamlepingu või pakkumisega, et kasutaja saaks teha teadliku valiku, nagu nähtub ka direktiivi põhjendusest 54.
- 55 Kõiki eeltoodud kaalutlusi ei lükka ümber direktiivi 2015/2366 artikli 52 punkti 6 alapunkti a teleoloogiline tõlgendus koostoimes selle direktiivi artikli 54 lõikega 1.
- 56 Tõepoolest, nagu märkisid eelotsusetaotluse esitanud kohus ja VKI, on selle direktiivi põhjenduses 63 kirjas, et „[t]arbijakaitse kõrge taseme tagamiseks peaks liikmesriikidel olema tarbija huvides võimalik säilitada või kehtestada piiranguid või keelde raamlepingu tingimuste ühepoolse muutmise suhtes, näiteks juhul, kui sellisel muutmisel puudub põhjendatud alus“.
- 57 Samas tuleneb direktiivi 2015/2366 artiklist 107, et direktiivi artikli 52 punkti 6 alapunkti a ja artikli 54 lõike 1 eesmärk on saavutada täielik ühtlustamine valdkonnas, mida need sätted reguleerivad, st nende sõnastust arvestades lepingueelse teavitamise valdkonnas, mis puudutab raamlepingu muudatustega vaikimisi nõustumist poolte nõusoleku korral, ning et ei liikmesriigid ega selliste teenuste pakkujad ei või sellest erandit teha, välja arvatud juhul, kui need teenuse pakkujad otsustavad oma teenuste kasutajatele ette näha soodsamaid tingimusi.
- 58 Seega ei saa direktiivi 2015/2366 artikli 52 punkti 6 alapunkti a koostoimes artikli 54 lõikega 1 tõlgendada selle direktiivi põhjendust 63 arvestades nii, et see kehtestab piiranguid, mis on seotud kas kasutaja staatusega või seda liiki lepingutingimustega, mida sellised kokkulepped vaikimisi heaks kiidetud muudatuste kohta võivad puudutada.
- 59 Samal ajal tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et ELTL artikli 267 alusel toimuv liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses on Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks tal poolelioleva kohtuasja lahendada. Sellega seoses võib Euroopa Kohus tuletada liikmesriigi kohtu esitatud teabest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õigusnormid ja põhimõtted, mida on põhikohtuasja vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada, isegi kui liikmesriigi kohus ei ole neile oma küsimustes sõnaselgelt viidanud (vt eelkõige

19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus *Airbnb Ireland*, C-390/18, EU:C:2019:1112, punkt 36, ja 12. märtsi 2020. aasta kohtuotsus *Caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle*, C-769/18, EU:C:2020:203, punktid 39 ja 40).

- 60 Käesoleval juhul on eelotsusetaotluse esitanud kohus oma otsuse põhjenduses õigesti tuvastanud seose põhikohtuasja esemeks olevate üldtingimuste klausli 14, mille sisu on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktis 33, ja direktiivi 93/13 sätete vahel, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi tarbijalepingutes. Lisaks leiab see kohus, et vaidlusalune klausel võib selles ette nähtud vaikiva nõusoleku andmise kaudu viia praktikas raamlepingu ühepoolse muutmiseni, kuna makseteenuste kasutajad ei analüüsi piisavalt hästi nende tingimuste mõju.
- 61 Sellega seoses tuleb sedastada, et makseteenuste kasutajate puhul, kes on „tarbijad“ direktiivi 93/13 artikli 2 tähenduses, reguleerivad raamlepingu sellise klausli ebaõigluse kontrollimist, mis käsitleb muutmiseiga vaikimisi nõustumist ja mis on kõne all põhikohtuasjas, nimetatud direktiivi sätted.
- 62 Nimelt nähtub direktiivi 2015/2366 sätetest, eelkõige selle põhjendusest 55, et jätkuvalt kohaldatakse muid liidu tarbijakaitset käsitlevaid õigusakte, muu hulgas direktiivi 2011/83. Järelikult, kui makseteenuste kasutaja on ühtaegu tarbija, on direktiiviga 93/13, mida on muudetud direktiiviga 2011/83, samal ajal kohaldatav ka direktiiv 2015/2366, mõjutamata seega meetmeid, mida liikmesriigid on võtnud selleks, et võtta üle viimati nimetatud direktiiv, mis oma reguleerimisalas viib läbi üksnes minimaalse ühtlustamise ja lubab seega vastu võtta või säilitada aluslepingule vastavaid rangemaid riigisiseseid sätteid, et kindlustada tarbijatele kõrgem kaitstuse tase (vt selle kohta 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus *Condominio di Milano, via Meda*, C-329/19, EU:C:2020:263, punkt 33).
- 63 Nii on direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 1 määratletud, millises ulatuses võib tarbija ja müüja või teenuste pakkuja vahel sõlmitud lepingus sisalduva tingimuse tunnistada ebaõiglaseks. Artikli 3 lõige 3 viitab nimetatud direktiivi lisale, mis sisaldab selliste tingimuste näidisloetelu, mille hulgas on selle lisa punkti 1 alapunktis j nimetatud „tingimused, mille eesmärk või tagajärg on anda müüjale või teenuste pakkuja õigus muuta lepingutingimusi ühepoolset, ilma mõjuva ja lepingus täpsustatud põhjuseta“. Lisaks on direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1 ette nähtud, et ebaõiglane tingimus selle direktiivi tähenduses ei ole kohaldatavas riigisiseses õiguses sätestatud tingimustel tarbijale siduv. Nimetatud direktiivi artikkel 8 täpsustab, et liikmesriigid võivad direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada aluslepingule vastavad rangemad sätteid, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase.
- 64 Seega tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, kas põhikohtuasjas käsitletav üldtingimuste klausel 14, mis puudutab tarbijatega sõlmitud raamlepingu vaikimisi muutmist, on ebaõiglane või mitte, ning vajaduse korral teha järeldused selle tingimuse õigusvastasuse kohta direktiivi 93/13 sätete seisukohast, mitte direktiivi 2015/2366 artikli 52 punkti 6 alapunkti a alusel koostoimes artikli 54 lõikega 1.
- 65 Sellega seoses tuleb märkida, et lepingute ühepoolset muutmist lubavate tüüptingimuste kohta on Euroopa Kohus otsustanud, et need peavad vastama direktiiviga 93/13 seatud heausksuse, tasakaalustatuse ja läbipaistvuse nõuetele (vt selle kohta 21. märtsi 2013. aasta kohtuotsus *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, punkt 47).
- 66 Järelikult tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2015/2366 artikli 52 punkti 6 alapunkti a koostoimes artikli 54 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et see reguleerib teavet ja tingimusi, mida tuleb esitada makseteenuste pakkujal, kes soovib oma teenuste kasutajaga kokku leppida nende vahel sõlmitud raamlepingu muudatust puudutavas vaikimisi nõusolekus vastavalt nendes sätetes ette nähtud korrale, kuid ei määra kindlaks piiranguid seoses kasutaja staatusega või lepingutingimuste liigiga, mis võivad olla niisuguse kokkuleppe ese, ilma et see mõjutaks – kui kasutaja on tarbija – võimalust kontrollida, kas need klauslid on ebaõiglased direktiivi 93/13 sätete kohaselt.

Teise küsimuse punkt a

- 67 Teise küsimuse punktiga a palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada, kas direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 14 tuleb tõlgendada nii, et isikustatud multifunktsionaalse pangakaardi NFC funktsioon kujutab endast selles sättes määratletud „makseinstrumenti“, mis võimaldab teha selle kaardiga seotud pangakontolt väikese väärtusega makseid.
- 68 Artikli 4 punktis 14 on „makseinstrument“ määratletud kui „makseteenuse kasutaja ja makseteenuse pakkuja vahel kokku lepitud isikustatud seade (seadmed) ja/või toimingute kogum, mida kasutatakse maksekäsundi algatamiseks“.
- 69 Samasuguses sõnastuses sätestas direktiivi 2007/64 artikli 4 punkt 23, et „makseviis“ on „makseteenuse kasutaja ja makseteenuse pakkuja vahel kokku lepitud isikustatud seade (seadmed) ja/või toimingute kogum, mida makseteenuse kasutaja kasutab maksekäsundi algatamiseks“.
- 70 Sellega seoses tuleb märkida, et 9. aprilli 2014. aasta kohtuotsuse T-Mobile Austria (C-616/11, EU:C:2014:242), mis käsitles direktiivi 2007/64 artikli 4 punkti 23 tõlgendamist, punktis 31 märkis Euroopa Kohus esmajoonel, et selle sätte eri keeleversioonide vahel on erinevusi, mis puudutab nendes versioonides kirjelduse „isikustatud“ kasutamist seoses süntagmaga „seade (seadmed)“. Seejärel tuletas Euroopa Kohus nimetatud kohtuotsuse punktis 32 meelde oma väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt esiteks tuleb liidu õigusnorme tõlgendada ja kohaldada ühetaoliselt, arvestades Euroopa Liidu kõikides keeltes kehtivaid versioone, ja teiseks, kui liidu õigusakti eri keeleversioonides on erinevusi, tuleb asjaomast sätet tõlgendada lähtuvalt selle õigusakti üldisest ülesehitusest ja eesmärkidest, mille osa see säte on. Lõpuks leidis Euroopa Kohus nimetatud kohtuotsuse punktis 33, et selleks, et makseviisi saaks pidada isikustatuks, peab see võimaldama makseteenuse pakkujal kontrollida, kas maksekäsundi algatas selleks volitatud kasutaja.
- 71 Nii leidis Euroopa Kohus sama kohtuotsuse punktides 34 ja 35, et selliste isikustamata makseviiside olemasolust, nagu need, mida on sõnaselgelt nimetatud selle direktiivi artiklis 53 (nüüd direktiivi 2015/2366 artikkel 63), tuleneb tingimata, et nimetatud artikli 4 punktis 23 määratletud mõiste „makseviis“ võib hõlmata rea isikustamata toiminguid, milles makseteenuse kasutaja ja teenuse pakkuja on kokku leppinud ja mida kasutaja kasutab maksekäsundi algatamiseks.
- 72 Käesolevas kohtuasjas eelotsusetaotluse esitanud kohtu teise küsimuse punktile a tuleb vastata, lähtudes just sellest määratlusest, mis on antud mõistele „makseviis“ direktiivi 2007/64 artikli 4 punkti 23 (nüüd direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 14 [makseinstrument]) tähenduses.
- 73 Kõnesolevas asjas leiab see kohus õigesti, et käesoleva kohtuotsuse punktides 70 ja 71 viidatud kohtupraktikast tuleneb, et NFC funktsioon ei kujuta endast „isikustatud seadet“ direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktis 14 esimesena nimetatud mõiste tähenduses, kuna NFC funktsioon sellisel isikliku pangakontoga seotud multifunktsionaalsel pangakaardil, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei võimalda iseenesest makseteenuse pakkujal kontrollida, kas maksekäsundi algatas selleks volitatud kasutaja, erinevalt teistest selle kaardi funktsioonidest, mis eeldavad selliste isikustatud turvavolituste kasutamist nagu PIN-kood või allkiri.
- 74 Seetõttu tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas NFC funktsiooni kasutamine võib iseenesest kujutada endast isikustamata „toimingute kogumit“ direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktis 14 teisena nimetatud mõiste tähenduses ja seega „makseinstrumenti“ selle direktiivi kohaldamisel.
- 75 Nagu kohtujurist märgib oma ettepaneku punktides 37–40, kujutab isikliku pangakontoga seotud pangakaardi NFC funktsiooni kasutamine endast isikustamata toimingute kogumit, milles makseteenuse kasutaja ja teenuse pakkuja peavad olema kokku leppinud ning mida kasutatakse maksekäsundi algatamiseks, mistõttu on see funktsioon „makseinstrument“ direktiivi 2015/2366 artikli 4 punktis 14 teisena nimetatud mõiste tähenduses.

- 76 Nimelt nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et pärast seda, kui sellise kaardiga seotud pangakonto omanik on NFC funktsiooni aktiveerinud, saab seda funktsiooni makseteenuse pakkuja ja makseteenuse kasutaja vahelise lepingu alusel kasutada iga isik, kellel on niisugune kaart, et teha sellelt kontolt väikese väärtusega makseid lepingus ette nähtud ülemmäära ulatuses, ilma et oleks vaja kasutada asjaomase konto omanikule omaseid isikustatud turvavolitusi maksekorralduse „autentimise“ või „tugeva autentimise“ eesmärgil selle direktiivi artikli 4 punktide 29–31 tähenduses.
- 77 Tuleb täpsustada, et NFC funktsioon on selle eripärasid arvestades õiguslikult lahutatav muudest selle kandjaks oleva pangakaardi funktsioonidest, mis eeldavad omalt poolt isikustatud turvavolituste kasutamist, eelkõige selleks, et maksta NFC funktsiooni kasutamiseks kehtestatud ülemmäära suuremate summade eest. Seega võib viimati nimetatut eraldi võetuna kvalifitseerida makseinstrumendiks direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 14 tähenduses ja see võib kuuluda selle direktiivi esemelisse kohaldamisalasse.
- 78 Selline tõlgendus aitab kaasa direktiivi 2015/2366 eesmärkide saavutamisele, kuna asjaolu, et NFC funktsioonile kohaldatakse seega otseselt direktiivis sätestatud nõudeid, ei soodusta mitte ainult selle uue maksevahendi arendamist makseteenuse pakkujate vahelise õiglase konkurentsi raames, vaid ka nende teenuste kasutajate kaitset, eelkõige tarbijakaitset vastavalt selle direktiivi preambulis ja eelkõige selle põhjenduses 6 antud suunistele.
- 79 Järelikult tuleb teise küsimuse punktile a vastata, et direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 14 tuleb tõlgendada nii, et isikustatud multifunktsionaalse pangakaardi NFC funktsioon kujutab endast selles sättes määratletud „makseinstrumenti“, mis võimaldab teha selle kaardiga seotud pangakontolt väikese väärtusega makseid.

Teise küsimuse punkt b

- 80 Teise küsimuse punktiga b palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada, kas direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et isikustatud multifunktsionaalse pangakaardi NFC funktsiooni abil väikese väärtusega viipemakse tegemine kujutab endast asjaomase makseinstrumendi kasutamist „anonüümselt“ selle erandit kehtestava sätte tähenduses.
- 81 Direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti b kohaselt, mis käsitleb selle lõike sissejuhatavas lauses määratletud väikemaksevahendeid, võib makseteenuse pakkuja leppida oma makseteenuse kasutajatega kokku, et nad teevad erandi punktis b nimetatud sätetest, kui „makseinstrumenti“ kasutatakse anonüümselt või kui „makseteenuse“ pakkujal ei ole võimalik muudel makseinstrumendist tulenevatel põhjustel tõendada, et maksetehing oli autoriseeritud.
- 82 Euroopa Kohus märkis, et direktiivi 2007/64 artikli 53 lõike 1 punktist b (nüüd direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkt b) tuleneb, et teatavaid makseinstrumente kasutatakse anonüümselt ja neil juhtudel ei ole makseteenuse pakkujad kohustatud esitama tõendit esimesena nimetatud direktiivi artiklis 59 (nüüd teisena nimetatud direktiivi artikkel 72) märgitud juhul asjasse puutuva maksetehingu autentimise kohta (9. aprilli 2014. aasta kohtuotsus T-Mobile Austria, C-616/11, EU:C:2014:242, punkt 34).
- 83 Täpsemalt võimaldab direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkt b makseteenuse pakkujal ja tema teenuste kasutajal lepingu alusel kõrvale kalduda esiteks selle direktiivi artiklist 72, mis kohustab teenuse pakkujat tõendama maksetehingute autentimist ja täitmist, teiseks selle direktiivi artiklist 73, milles on sätestatud põhimõte, et autoriseerimata maksetehingu korral vastutab makseteenuse pakkuja, ja kolmandaks selle direktiivi artikli 74 lõigetest 1 ja 3, mis teevad osaliselt erandi nimetatud põhimõttest, nähes ette, millisel määral võib maksja olla kohustatud kandma kuni 50 euro ulatuses selliste tehingutega seotud kahju, välja arvatud pärast seda, kui teenuse pakkujat on teavitatud makseinstrumendi kaotusest, vargusest või väärkasutamisest.

- 84 Tuleb rõhutada, et selle direktiivi artikli 63 lõike 1 punkti b erandit sätestava laadi tõttu tuleb seda tõlgendada kitsalt.
- 85 Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus ja komisjon märkisid, tuleneb nimetatud artikli 63 lõike 1 punkti b sõnastusest koostoimes selles nimetatud sätetega, et kahel juhul, mil selles sättes ette nähtud erandit võib kasutada, on ühine tunnus see, et makseteenuse pakkujal ei ole võimalik kas asjaomase makseinstrumendi „anonüümse“ kasutamise tõttu või „muudel [sellest] tulenevatel põhjustel“ objektiivselt tõendada, et maksetehing on nõuetekohaselt heaks kiidetud.
- 86 Mis puudutab käesoleval juhul küsimust, kas isikustatud multifunktsionaalse pangakaardi NFC funktsiooni abil tehtud makse võib kvalifitseerida „anonüümselt“ kasutamiseks direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti b tähenduses, siis tuleb arvesse võtta järgmisi asjaolusid.
- 87 Esiteks on kõnesolev kaart n-ö isikustatud, kuna see on seotud konkreetse kliendi, see tähendab nimetatud direktiivi artikli 4 punktis 8 määratletud „maksja“ pangakontoga ja pärast NFC funktsiooni abil makse tegemist debiteeritakse kontolt vastav summa. Teiseks, seda tüüpi makse, mis piirub väikese väärtusega summaga, eeldab üksnes kaardi valdamist pärast seda, kui klient on selle funktsiooni aktiveerinud, mitte autentimist isiklike turvavolituste abil, nagu PIN-kood või allkiri. Viimati nimetatud asjaolust tuleneb, et iga isik, kellel on ligipääs sellele kaardile, võib lubatud ülemmäära piires teha sellise makse – sealhulgas konto omaniku nõusolekuta – kaotamise, varguse või kaardi väärkasutuse korral.
- 88 Selles kontekstis tuleb eristada debiteeritava konto omaniku identifitseerimist, mis tuleneb otseselt asjaomase kaardi isikustamisest, nõusolekust makse teha, mille võib anda selle omanik, mida ei saa tõendada pelgalt kaardi kasutamisega, kui asjaomane makse tehakse NFC funktsiooni abil. Omaniku nõusolekut sellise makse suhtes ei saa tuletada pelgalt selle funktsiooniga varustatud kaardi füüsilisest valdamisest.
- 89 Järelikult kujutab NFC funktsiooni kasutamine väikeste summade maksmiseks endast „anonüümselt“ kasutamist selle direktiivi artikli 63 lõike 1 punkti b tähenduses, isegi kui sellise funktsiooniga kaart on seotud konkreetse kliendi pangakontoga. Sellises olukorras ei ole makseteenuse pakkujal objektiivselt võimalik tuvastada selle vahendi abil makse teinud isikut ja seega kontrollida või isegi tõendada, et konto omanik on tehinguks nõuetekohaselt loa andnud.
- 90 Nagu väitis DenizBank, toetavad seda tõlgendust direktiivi 2015/2366 eesmärgid, milleks on „võimaldada kasutajasõbralike ja ligipääsetavate maksevahendite arendamist selliste madala riskitasemega maksete jaoks nagu näiteks madala väärtusega maksed, nagu kontaktivabad maksed müügipunktis“, nagu on märgitud selle direktiivi põhjenduses 96, ja „soodustada uute maksevahendite turu laienemist ning tagada kõrgetasemeline tarbijakaitse [...] makseteenuste kasutajatele“, nagu on märgitud direktiivi põhjenduses 6. Samuti on direktiivi põhjenduses 81 märgitud, et „[v]äikemaksevahendid peaksid odavate kaupade ja teenuste puhul olema odav ja kergesti kasutatav alternatiiv ning neid ei tohiks liigsete nõuetega üle koormata“, täpsustades lisaks, et „[...] makseteenuse kasutajatel [peaks] olema piisav kaitse“. Nimelt ei ole mitte ainult makseteenuse pakkuja, vaid ka tema kliendi huvides, kui viimane soovib ja jääb piisavalt kaitstuks, kasutada selliseid uuenduslikke, kiireid ja lihtsaid maksevahendeid nagu NFC funktsioon.
- 91 Lisaks vastab direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti b selline tõlgendus nimetatud direktiivi üldisele ülesehitusele, kuna arvestades selles sätestatud eeskirju, tuleb klienti, kes on valinud lihtsustatud makseinstrumendi, nagu NFC funktsioon kasuks, mille puhul ei ole vaja end väikese väärtusega maksete tegemisel identifitseerida, lugeda nõustunuks sellega, et talle võivad osaks saada teenuse pakkuja vastutuse lepinguliste piirangute tagajärjed, mis on selle sätte alusel lubatud.

- 92 Nimelt võimaldab liidu seadusandja, piirates nimetatud lõike 1 sissejuhatavast lausest tulenevalt selle rahalise kahju summat, mida klient peab potentsiaalselt kandma, tagada kooskõlas selle direktiivi artiklitega koostoides käesoleva kohtuotsuse punktis 90 viidatud põhjendustega tasakaalu sellisest instrumendist tulenevate eeliste ja riskide vahel, eelkõige tarbijatest klientide jaoks.
- 93 Järelikult tuleb teise küsimuse punktile b vastata, et direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et isikustatud multifunktsionaalse pangakaardi NFC funktsiooni abil väikese väärtusega viipemakse tegemine kujutab endast asjaomase makseinstrumendi kasutamist „anonüümselt“ selle erandit kehtestava sätte tähenduses.

Kolmas küsimus

- 94 Kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada sisuliselt, kas direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et makseteenuse pakkuja, kes soovib tugineda selles sättes ette nähtud erandile, võib piirduda väitega, et asjaomast makseinstrumenti ei ole võimalik blokeerida või selle edasist kasutamist takistada, samas kui olemasolevate tehniliste teadmiste objektiivset seisu arvestades ei saa sellist võimatust tõendada.
- 95 Direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punktis a on seoses väikemaksevahenditega, nagu need on määratletud selle lõike sissejuhatavas lauses, ette nähtud, et makseteenuse pakkuja võib oma makseteenuse kasutajaga kokku leppida, et nad on vabastatud teatavatest vastastikustest kohustustest, nimelt nendest, mis tulenevad punktis a loetletud sätetest, „kui makseinstrumenti“, mis on nendevahelise raamlepingu ese, „ei ole võimalik blokeerida“ või „selle [instrumendi] edasist kasutamist takistada“.
- 96 Artikli 63 lõike 1 punkti a sõnastusest nähtub selgelt, et nimetatud sättes ette nähtud erandkorra rakendamine sõltub sellest, kas kõnealuse makseviisi blokeerimise või selle edasise kasutamise vältimise võimatus, mis on selle makseviisiga lahutamatu seotud, on tuvastatud.
- 97 Samuti oli direktiivi 2007/64 artikli 53 lõike 1 punktis a, millele vastab direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkt a, ette nähtud, et selle sättega kehtestatud erandit kohaldatakse konkreetsel juhul, kui „makseviisi ei ole võimalik blokeerida või selle edasist kasutamist vältida“.
- 98 Seega ei saa makseteenuse pakkuja, kes soovib kasutada direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punktis a antud võimalust, omaenda kohustustest vabanemiseks piirduda asjaomast makseinstrumenti puudutavas raamlepingus märkega, et ta ei saa seda instrumenti blokeerida või selle edasist kasutamist takistada. Teenuse pakkuja peab vaidluse korral tõendama, et asjaomast instrumenti ei ole tehnilistel põhjustel ühelgi viisil võimalik blokeerida või selle edasist kasutamist vältida. Kui asja menetlev kohus leiab, et olemasolevaid tehnilisi teadmisi arvestades oli niisugune blokeering või sellise kasutamise vältimine sisuliselt võimalik, kuid teenuse pakkuja neid teadmisi ei kasutanud, ei saa artikli 63 lõike 1 punkti a tema huvides kohaldada.
- 99 Sellist direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti a sõnastuse tõlgendust toetab nii selle sätte süstemaatiline kui ka teleoloogiline tõlgendamine.
- 100 Mis puudutab direktiivi 2015/2366 üldist ülesehitust, siis tuleb märkida, et direktiivi artikli 63 lõike 1 punkt a võimaldab makseteenuse pakkujal ja tema teenuste kasutajal lepinguga kõrvale kalduda kohustustest, mis tulenevad esiteks selle direktiivi artikli 69 lõike 1 punktist b, mis kohustab kasutajat teavitama liigse viivitusega, kui ta on saanud teadlikuks makseinstrumendi kadumisest, varastamisest, väärkasutamisest või autoriseerimata kasutamisest, teiseks selle artikli 70 lõike 1 punktidest c ja d, mis kohustavad teenuse pakkuja andma kasutaja käsutusse vahendid, et viimane saaks tasuta jätta teate või taotleda makseinstrumendi blokeeringu lõpetamist, ning kolmandaks nimetatud direktiivi artikli 74

lõikest 3, mis vabastab maksja kõikide finantstagajärgede kandmisest, mis tulenevad kaotatud, varastatud või väärkasutatud makseinstrumendi kasutamisest pärast teavitamist, välja arvatud juhul, kui ta on toime pannud pettuse.

- 101 Kuna direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punktis a on kehtestatud erand reeglitest, mis tulenevad eelmises punktis mainitud teistest sätetest, siis tuleb seda tõlgendada kitsalt, mistõttu viimati nimetatud sätte kohaldamise tingimusi ei saa mõista nii, et sellega kaotatakse sellele erandile tugineval isikul lasuv tõendamiskoormis ja seega vabastatakse see isik kahjulikest tagajärgedest, mis võivad tuleneda nimetatud normide kohaldamisest.
- 102 Mis puudutab direktiivi 2015/2366 eesmärgi, siis nähtub eelkõige selle direktiivi põhjendustest 6, 53 ja 63, et sellega soovitakse kaitsta makseteenuste kasutajaid ning eelkõige pakkuda tarbijateks kvalifitseeruvate kasutajate kaitse kõrget taset (vt direktiivi 2007/64 kohta 25. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus BAWAG, C-375/15, EU:C:2017:38, punkt 45, ja 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus PrivatBank, C-480/18, EU:C:2020:274, punkt 66).
- 103 Lisaks tuleneb direktiivi 2015/2366 põhjendusest 91, et makseteenuse pakkujad vastutavad turvameetmete eest, mis peavad olema proportsionaalsed nende teenustega seotud turvariskidega, ning nad on kohustatud looma raamistiku riskide maandamiseks ja tõhusate intsidentide juhtimise menetluste järgimiseks vastavalt selle direktiivi artiklile 95. Kuigi nimetatud direktiivi põhjendus 96 näib veidi pehmendanud neid kohustusi seoses „madala väärtusega maksetega, nagu kontaktivabad maksed müügipunktis“, ei sea see siiski kahtluse alla makseteenuse pakkujate vastutuse põhimõtet turvalisuse valdkonnas, ning selle kohaselt „tuleks turvanõuete erandeid kohaldamisalast täpsustada regulatiivsetes tehnilistes standardites“, nagu on ette nähtud sama direktiivi artiklis 98. Nii määravad delegeeritud määruse 2018/389 artiklid 2 ja 11 koostoimes selle määruse põhjendustega 9 ja 11 kindlaks, millises ulatuses võivad need teenuse pakkujad selliste kontaktivabade maksete puhul teha tugeva autentimise reeglist erandi.
- 104 Ent nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 60 ja 61 rõhutab, kui makseteenuse pakkuja võiks vabaneda vastutusest pelgalt väites, et tal on võimatu makseviisi blokeerida või selle edasist kasutamist takistada, võiks ta seega tehniliselt keskpärast lahendust pakkudes jätta autoriseerimata maksetest tulenevad riskid hõlpsasti oma teenuste kasutaja kanda. Riskide ja nendega seotud kahjulike tagajärgede niisugune ülekandmine ei ole kooskõlas ei makseteenuse kasutajate, täpsemalt tarbijate kaitse eesmärgiga ning iseäranis mitte reegluga, mille kohaselt makseteenuste pakkujad vastutavad asjakohaste turvameetmete võtmise eest, millel mõlemal põhineb direktiiviga 2015/2366 kehtestatud kord.
- 105 Direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti a sellist tõlgendust ei sea kahtluse alla DenizBanki argumendid, mille kohaselt see analüüs pärsiks madala väärtusega makseteenuste valdkonnas uute ärimudelite arengut ja kahjustaks teenuse pakkujate vabadust pakkuda maksekaarti, mille kohta on pelgalt öeldud, et seda ei saa ühelgi põhjusel blokeerida. Nimelt ei ole need argumendid vastuolus mitte ainult selle sätte sõnastuse, vaid ka nimetatud direktiivi üldise ülesehituse ja selle õigusakti eesmärkidega, mille osaks see säte on.
- 106 Järelikult tuleb kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et makseteenuse pakkuja, kes soovib tugineda selles sättes ette nähtud erandile, ei või piirduda väitega, et asjaomast makseinstrumenti ei ole võimalik blokeerida või selle edasist kasutamist takistada, samas kui olemasolevate tehniliste teadmiste objektiivset seisu arvestades ei saa sellist võimatust tõendada.

Käesoleva kohtuotsuse ajalise kehtivuse piiramine

- 107 DenizBank palus oma kirjalikes seisukohtades sisuliselt, et Euroopa Kohus piiraks oma otsuse ajalist mõju, eriti juhul, kui kohus peaks otsustama, et isikustatud multifunktsionaalse pangakaardi NFC funktsioon ei kujuta endast „makseinstrumenti“ direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 14 tähenduses. Oma taotluse põhjendamiseks viitas ta rasketele finantstagajärgedele, mida kohtuotsus võib kaasa tuua, ja asjaolule, et asjaomased ettevõtjad võisid õiguspäraselt oodata teistsugust tõlgendust.
- 108 Selle kohta tuleb märkida, et Euroopa Kohus võib vaid äärmistel erandjuhtudel, kohaldades liidu õiguskorrale omast õiguskindluse üldpõhimõtet, piirata kõikide huvitatud isikute võimalust tugineda mõnele tema tõlgendatud õigusnormile, et vaidlustada heauskselt loodud õigussuhteid. Et sellist piiramist saaks lubada, peavad olema täidetud kaks peamist tingimust, nimelt huvitatud isikute heauskus ja oht tõsiste probleemide tekkimiseks (vt eelkõige 10. juuli 2019. aasta kohtuotsus WESTbahn Management, C-210/18, EU:C:2019:586, punkt 45, ja 3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Schuch-Ghannadan, C-274/18, EU:C:2019:828, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 109 Lisaks tuleb märkida, et DenizBanki taotlus näib olevat esitatud vaid juhuks, kui Euroopa Kohus vastab teise küsimuse punktile a eitavalt, mida ta aga ei teinud. Igal juhul ei ole DenizBank esitanud ühtegi konkreetset ja täpset asjaolu oma nõude põhjendatuse kohta, piirdudes vaid üldist laadi argumentide esitamisega.
- 110 Seetõttu puudub alus piirata käesoleva kohtuotsuse ajalist mõju.

Kohtukulud

- 111 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamiseга seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta artikli 52 punkti 6 alapunkti a koostoimes artikli 54 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et see reguleerib teavet ja tingimusi, mida tuleb esitada makseteenuste pakkujal, kes soovib oma teenuste kasutajaga kokku leppida nende vahel sõlmitud raamlepingu muudatust puudutavas vaikesõlmes nõusolekus vastavalt nendes sätetes ette nähtud korrale, kuid ei määra kindlaks piiranguid seoses kasutaja staatusega või lepingutingimuste liigiga, mis võivad olla niisuguse kokkuleppe ese, ilma et see mõjutaks – kui kasutaja on tarbija – võimalust kontrollida, kas need klauslid on ebaõiglased nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes sätete kohaselt.
2. Direktiivi 2015/2366 artikli 4 punkti 14 tuleb tõlgendada nii, et isikustatud multifunktsionaalse pangakaardi lähiväljaside (*Near Field Communications*) funktsioon kujutab endast selles sättes määratletud „makseinstrumenti“, mis võimaldab teha selle kaardiga seotud pangakontolt väikese väärtusega makseid.
3. Direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et isikustatud multifunktsionaalse pangakaardi lähiväljaside (*Near Field Communications*) funktsiooni abil väikese väärtusega viipemakse tegemine kujutab endast asjaomase makseinstrumendi kasutamist „anonümselt“ selle erandit kehtestava sätte tähenduses.

4. Direktiivi 2015/2366 artikli 63 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et makseteenuse pakkuja, kes soovib tugineda selles sättes ette nähtud erandile, ei või piirduda väitega, et asjaomast makseinstrumenti ei ole võimalik blokeerida või selle edasist kasutamist takistada, samas kui olemasolevate tehniliste teadmiste objektiivset seisut arvestades ei saa sellist võimatust tõendada.

Allkirjad